

Izmaiņas maksātspējas un tiesiskās aizsardzības procesos

Covid-19 pandēmijas radītā ārkārtējā situācija valstī rosinājusi ieviest vairākas izmaiņas maksātspējas, kā arī tiesiskās aizsardzības procesos. Izmaiņas vērstas uz to, lai vairāk pasargātu parādnieku un uz krīzes laiku savā ziņā iesaldētu situāciju, samazinot atsevišķas kreditoru tiesības. Vienlaikus ir pieņemtas arī pandēmijas specifiskas diktētas izmaiņas procesa norisē, atļaujot kreditoru sapulces veikt attālināti. Par šīm izmaiņām, to piemērošanu un praktiskajām sekām skaidrojumus snieguši gan juristi, gan arī Maksātspējas kontroles dienests.

Kreditora ierosinātu maksātspējas procesu moratorijs

Viena no būtiskākajām maksātspējas procesa izmaiņām Covid-19 krīzes ietekmē – līdz šā gada 1. septembrim kreditoram (kā arī uzņēmuma darbiniekam, kam vairāk nekā divus mēnešus nav izmaksāta alga) ir aizliegts iesniegt maksātspējas pieteikumu pret savu parādnieku. Šis aizliegums ir universāls, tas nav attiecināms tikai uz īpašiem gadījumiem (piemēram, tikai uz tiem debitoriem, kurus skārusi Covid-19 krīze).

„Tomēr jāņem vērā, ka kreditoriem joprojām saglabājas tiesības vērsties pret parādnieku indi-

viduāli – ar parāda piedziņas pasākumiem. Otrkārt, parādniekam pašam arī saglabājas pienākums iesniegt maksātspējas pieteikumu. Ir noteiktas situācijas, kurās uzņēmuma valdei tas jā dara obligāti. Iespējams, daudzi nav informēti, ka viena no šādām situācijām iestājas tad, ja parādnieks ilgāk nekā divus mēnešus nav nokārtojis parādsaistības, kurām iestājies izpildes termiņš,” situāciju analizē *Sorainen* vecākais jurists **EDVĪNS DRABA**. Izņēmumi šim pienākumam piemērojami tikai tad, ja panākta vienošanās ar kreditoru vai ja tiesā ir iesniegts tiesiskās aizsardzības procesa pieteikums, piebilst jurists.

Ja uzņēmuma valde šo pienākumu neizpilda un laikus pati neierosina maksātspējas procesu, tad gadījumā, ja vēlāk (pēc 1. septembra), pamatojoties uz kreditora pieteikumu, maksātspējas process tiek ierosināts, valdei var draudēt, pirmkārt, administratīvā atbildība (tai skaitā aizliegums ieņemt noteiktus amatus komersabiedrībās), otrkārt, tai var nākties atbildēt par darījumiem, kas tika noslēgti laikposmā pirms maksātspējas, ja tie radījuši zaudējumus parādniekam. Maksātspējas administratoram ir pienākums šos darījumus pārbaudīt un, konstatējot nodarītus zaudējumus, kuru rezultātā ir samazināti uzņēmuma aktīvi, no kuriem varētu segt kreditoru prasījumus, celt prasību pret valdi, lai tā šos zaudējumus segtu, kā arī vērsties tiesā, lai tā atceltu šos darījumus. „Praktisks ieteikums šajā laikā uzņēmumu valdēm – it īpaši, ja uzņēmumā ir kādas finanšu grūtību pazīmes – maksimāli dokumentēt pieņemtos lēmumus tā, lai varētu izsekot, kāpēc vienu vai otru lēmumu tomēr bija sva-

rīgi pieņemt, kāds ir šo lēmumu ekonomiskais un finansiālais pamatojums,” iesaka E. Draba.

Attālinātas kreditoru sapulces

Līdz ar Covid-19 krīzi maksātspējas procesā ieviesta iespēja ārkārtējās situācijas laikā kreditoru sapulces noturēt attālināti (par to lemj maksātspējas procesa administrators, izvērtējot tajā brīdī valstī noteiktos pulcēšanās ierobežojumus). Kā rakstīts likuma «Par valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību» 34. panta otrajā daļā, līdzās kreditoru sapulces klātienē variantam tiek paredzētas arī divas attālinātās balsošanas iespējas – noorganizējot sapulci, izmantojot elektroniskos saziņas līdzekļus vai sapulces dalībniekiem rakstveidā balsojot par sapulces darba kārtībā iekļautajiem jautājumiem un savu balsojumu iesniedzot vismaz iepriekšējā dienā pirms plānotās kreditoru sapulces norises dienas.

Maksātspējas kontroles dienests sniedzis paplašinātu skaidrojumu par attālinātu kreditoru sapulču rīkošanu.

Ar likumā minētajiem „elektroniskajiem saziņas līdzekļiem” saprotami tādi saziņas līdzekļi, kas ļauj sapulces dalībniekiem pieslēgties tiešsaistē, piemēram, *Skype*, *Microsoft Teams*, *Zoom* un citi. Šajā gadījumā katram kreditoram no maksātspējas procesa administratora jāsaņem precīzi pieslēgšanās rekvizīti (piemēram, uz e-pasta adresi). Savukārt rakstveida sapulces norisē vispirms sapulces dalībniekiem tiek izsūtīta darba kārtība un izlemjamie jautājumi, nosakot datumu, līdz kuram

balsojums jāiesniedz rakstveidā. Rakstveida sapulces gadījumā tiek īpaši uzsvērts tas, ka kreditoriem no maksātnespējas procesa administratora jāsaņem visa nepieciešamā informācija par sapulces darba kārtībā iekļautajiem jautājumiem, lai spētu formulēt savu viedokli par kreditoru sapulces lēmumu projektiem un paziņot par to administratoram vismaz iepriekšējā dienā pirms kreditoru sapulces norises dienas. Tieši šis paziņotais viedoklis tad arī tiek saskaitīts kā kreditoru balsojums par sapulces darba kārtībā iekļautajiem jautājumiem. Ja kreditoram rodas šaubas par kreditoru balsu skaitīšanas procedūras ievērošanu, maksātnespējas procesa administratoram ir jāizsniedz kreditoram nepieciešamā informācija (ievērojot Vispārīgās datu aizsardzības regulas prasības).

Atvieglojums fiziskās personas maksātnespējas procesā

Izmaiņas paredzētas arī **FIZISKAS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ**. Nemot vērā COVID-19 krīzes laikā iespējamās situācijas, kad fiziskā persona, kas uzsākusi maksātnespējas procesu, zaudē ienākumus un vairs nespēj pildīt saistību dzēšanas plānu, paredzēts risinājums, kas šādos gadījumos ļautu izvairīties no ierastā scenārija – saistību dzēšanas procesa izbeigšanas, saglabājot parādnieka parādu. Proti, ar Covid-19 izplatību saistītās ārkārtējās situācijas laikā un sešus mēnešus pēc tās beigām **tiesa pēc parādnieka motivēta pieteikuma saņemšanas var pārcelt saistību dzēšanas plānā noteiktos maksājumu termiņus** un par šo periodu pagarināt kopējo saistību dzēšanas procedūras ilgumu.

Arī līdzšinējais Maksātnespējas likuma regulējums paredz vienreiz izmantojamu iespēju parādniekam, ja tas zaudējis darbu vai kļuvis darbnespējīgs, uz termiņu, kas nepārsniedz vienu gadu, uz pusi samazināt saistību dzēšanas plānā paredzētos maksājumus kreditoriem (Maksātnespējas likuma 162. panta 6. daļa).

Tiesiskās aizsardzības procesus varēs pagarināt uzreiz

Uzņēmumiem, kas nonākuši finansiālās grūtībās, nereti juristu ieteikts risinājums ir tiesiskās aizsardzības process. Kā skaidro E. Draba, tiesiskās aizsardzības process ir „pretstats maksātnespējas procesam, jo, kamēr maksātnespējas procesā parādnieks tiek likvidēts un viņa manta un aktīvi tiek proporcionāli sadalīti kreditoriem, tiesiskās aizsardzības procesa mērķis ir atjaunot parādnieka spēju segt saistības.” **Ja tiesa ierosina tiesiskās aizsardzības procesu, parādnieks tiek pasargāts no kreditora parādu piedziņas darbībām**, tāpat kreditors nedrīkst rosināt maksātnespējas procesu, nodrošinātais kreditors nedrīkst prasīt ieķīlātās mantas pārdošanu, apstājas līgumsods, nokavējuma procenti u.tml. Pēc tam parādniekam tiek doti divi mēneši, lai vienotos ar kreditoriem par pasākumu plānu laika periodam līdz diviem gadiem, kurā paredzēts tas, kā parādnieks izklūs no finanšu grūtībām un kā norēķināsies ar kreditoriem. Ja kreditoru vairākums un pēc tam tiesa šo plānu apstiprina, tas kļūst saistošs visiem kreditoriem (arī tiem, kuri balsojuši pret to).

Pastāv arī ārpusstiesas tiesiskās aizsardzības process, kura atšķirība ir tāda, ka sākumā notiek pasākumu plāna izstrāde un vienošanās ar kreditoriem un tikai pēc tam tiek iesaistīta tiesa, kas šo plānu apstiprina un dod zaļo gaismu tiesiskās aizsardzības procesa uzsākšanai.

Covid-19 krīzes iespaidā pieņemtas izmaiņas arī tiesiskās aizsardzības procesa termiņa regulējumā – paredzēts, ka, iesniedzot pieteikumu par tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna apstiprināšanu vai grozīšanu (ārkārtējās situācijas laikā un sešus mēnešus pēc tās beigām), tiesiskās aizsardzības procesa īstenošanas termiņš tiek noteikts līdz četriem gadiem no dienas, kad stājies spēkā tiesas nolēmums par tiesiskās aizsardzības procesa īstenošanu. Tas gan ne-

nozīmē, ka ticis palielināts tiesiskās aizsardzības procesa kopējais maksimālais ilgums, jo pēc šiem četriem gadiem iespējas pagarināt tiesiskās aizsardzības procesu vairs nebūs. Kopējais termiņš jau līdz šim varēja sasniegt četrus gadus – vispirms divus, pēc tam pagarinot procesu vēl uz diviem. Kā secina zvērinātu advokātu biroja *BDO Law* juristi, krīzes ietekmē atcelta pagarināšanas procesa ievērošanas nepieciešamība (saskaņošana ar kreditoriem un tiesu), nevis pagarināts kopējais tiesiskās aizsardzības procesa termiņš (kā to uzsver Tieslietu ministrija).

Iespēja papildus pagarinājumam būs tiem tiesiskās aizsardzības procesiem, kas jau tikuši pagarināti uz otru divu gadu ter-

EDVĪNS DRABA
zvērinātu
advokātu
biroja
Sorainen
vecākais
jurists

Tiesa pēc parādnieka motivēta pieteikuma saņemšanas var pārcelt saistību dzēšanas plānā noteiktos maksājumu termiņus.

miņu. Šādus procesus, ja saistība ar Covid-19 izplatību radušās nelabvēlīgas sekas parādniekam liedz pildīt procesa pasākumu plānā paredzēto, ārkārtējās situācijas laikā varēs pagarināt vēl par vienu gadu (tomēr tikai tad, ja tam piekrīt kreditoru vairākums un iesniegts pieteikums tiesā).

Tāpat kā maksātnespējas procesā, arī tiesiskās aizsardzības procesā kreditoru sapulces ārkārtējās situācijas laikā iespējams noturēt attālināti. Atšķirība tā, ka šajā gadījumā sapulci sasauc un sapulces norises veidu nosaka parādnieks, nevis maksātnespējas procesa administrators.

Ārkārtējās situācijas laikā gan juridiskas, gan fiziskas personas maksātnespējas procesu, gan arī tiesiskās aizsardzības procesu pieteikumus var iesniegt elektroniski, parakstot ar elektronisko parakstu.

BJP

IKARS KUBLIŅŠ,
portāla
BILANCE PLZ
redaktors